

نقش اشتغال زنان در توسعه جامعه

عاطفه بهشتی؛ عضو آکادمی رهبری زنان

تاریخ: 8/3/1402

چکیده

زنان به عنوان نیروی انسانی یکی از حقوق اقتصادی آن اشتغال و کسب درآمد می باشد که هیچ گونه مغایرت در دین اسلام ندارد بلکه در آیات از قرآن کریم آمده زنان همانند مردان میتوانند به کسب کار بپردازد. بدین لحاظ زنان میتوانند همانند مردان در جامعه شغل داشته باشد و در توسعه یافتن جامعه سهم داشته باشد. اما اکثر زنان در جوامع عقب مانده مصروف کارهای خانگی می باشد که ساعت ها کار و مراقبت از اطفال مگر هیچ گونه مزد را دریافت نمی کنند. گرچند به طور غیر مستقیم در اقتصاد خانواده سهم داشته اما بدلیل عدم آموزش و آگاهی از حق و حقوق اقتصادی شان نتوانسته همانند مردان به کسب کار در بیرون از خانه بپردازد و دارای اقتصاد مستقل باشد که نیازمند حمایت دولت در قسمت آموزش و شغل زنان می باشد.

کلید واژه‌ها: اشتغال، زنان، توسعه جامعه.

مقدمه

اشتغال وکسب وکار مردان و زنان در همه جوامع یک امر مهم تلقی میشود چون توسعه یافتن یا نیافتن کشورها بیشتر به مسئله اقتصادی و تولید برمی گردد. بخصوص زنان به عنوان یک قشر جامعه در توسعه یافتن کشور می تواند نقش اساسی را بازی کند و باید حکومت ها در قسمت آموزش و کسب کار زنان توجه و حمایت جدی نماید تا باعث توسعه یافتن کشورها شود، در افغانستان در بیست سال اخیر زمینه خوب آموزش و اشتغال زنان فراهم شده بود و زنان زیادی به تحصیل و شغل های مختلف دست یافت اما با روی کار آمدن دولت جدید متأسفانه به تحصیل و شغل زنان نه تنها توجه صورت نگرفته بلکه از تحصیل وکار منع گردیده و به یک مسئله که نقش منفی را در توسعه یافتن جامعه به دنبال خواهد داشت، تبدیل شده است.

تحقیقاتی قبلی که در این زمینه انجام شده نقش زنان در توسعه ی سیاسی (اجمل بلوچ زاده، 1393) می باشد.

اشتراک زنان در کار و آموزش زمینه توسعه یافتن کشور را فراهم می سازد و از اهمیت ویژه برخوردار است.

هدف از اشتغال زنان در جامعه ایجاد کسب و کار، کارآفرینی که باعث رشد اقتصادی و تولید سرمایه در کشور می گردد و باعث توسعه یافتن کشور می گردد.

سوال که در اینجا مطرح است که اشتغال زنان چگونه باعث توسعه یافته گی کشور می شود؟ دولت چه نقش در اشتغال زنان و توسعه یافتن جامعه دارد.

فرضیه تحقیق بر این اصل استوار است که فراهم ساختن زمینه آموزش، مشارکت در اوضاع سیاسی و اقتصادی، برداشتن موانع فرهنگی و اجتماعی آموزش و کار زنان میتواند نقش کلیدی در توسعه یافتن جوامع بخصوص افغانستان داشته باشد، چون در افغانستان یک قشر مهم از جمعیت کشور را زنان تشکیل می دهد و سهم گیری فعال زنان در عرصه های مختلف آموزش، کار و تولید برای توسعه یافتن کشور تغییرات اساسی را رقم خواهد زد.

روش تحقیق

روش تحقیق در این مقاله کتابخانه ای از نوع توصیفی-تحلیل محتوایی می باشد.

تعریف مفاهیم

شغل: عبارت است از مجموع وظایف مستمری که فرد از طرف سازمان وادرات به عنوان کار عهده دار آن می شود و در ازای آن کسب درآمد می نماید.(حکمت نیا، 1390)

اشتغال و کسب درآمد

یکی از حقوق اقتصادی زنان، اشتغال زنان می باشد. از نظر اسلام زنان از آزادی در انتخاب شغل برخوردار هستند. در

مبانی فقهی، «اصل احترام به کار» در حوزه اقتصادی یک اصل شرعی قلمداد شده است. براساس این اصل کار هر

شخص از نظر عرفی دارای ارزش اقتصادی می باشد و اجرا کننده آن می تواند توقع دریافت پاداش معین اقتصادی

داشته باشد. در سوره نساء آیه 32 آمده است: «ولا تتمنوا ما فضل الله به بعضکم علی بعض للرجال نصیب مما اکتسبوا

وللنساء نصیب مما اکتسبن واسئلا الله من فضله ان الله کان بکل شیء علیما» برتری هایی را که خداوند برای بعض

دیگر قرار داده آرزو نکنید! (این تفاوت های طبیعی و حقوقی، برای حفظ نظام زندگی شما، و بر طبق عدالت است.

ولی با این حال، مردان نصیبی از آنچه به دست می آورند، دارند، و زنان نیز نصیبی (و نباید حقوق هیچ یک پایمال

گردد). از فضل (رحمت و برکت) خدا، برای رفع تنگناها طلب کنید! و خداوند به هر چیز داناست. این آیه مؤید حق

مالکیت زن و مرد بر نتیجه کار خویش است به طور ضمنی به زنان اجازه کار و اشتغال می دهد. لیکن اصل آزادی

شغل با محدودیت هایی روبرو است که عبارت است از: 1- شغل نباید خلاف شرع باشد و باید منجر به درآمد مشروع

و حلال گردد. 2- شغل نباید مخالف مصالح عمومی باشد. 3- شغل نباید مضر به حقوق دیگران باشد (حکمت نیا، 1390). عدم وجود یکی از این سه شرط، موجب عدم مشروعیت شغل می شود. لذا، تصدی شغل برای زن، با

احراز این سه شرط، بلامانع می باشد.

این امر مؤید این است که زنان از نظر شخصیت اقتصادی تفاوتی با مردان ندارند و می توانند مانند مردان از امتیازات مالی و اقتصادی برخوردار گردند. علت گرایش زنان به اشتغال فقط بهبود وضعیت اقتصادی خانواده و پاسخگویی به نیازهای روزافزون خانواده نیست، بلکه اشتغال به عوامل اجتماعی و فرهنگی دیگر مانند کسب منزلت و جایگاه اجتماعی بالاتر نیز ارتباط پیدا می نماید. لازم به ذکر است که اشتغال غیر مستقیم زنان (کار خانم ها در خانه و منزل) نیز بسیار موضوع ظریفی است. فعالیت های خانم ها در خانه که تحت عنوان «کارهای خانگی» انجام می شود، همواره بدون پاداش مادی بوده است. در حالیکه انجام این گونه فعالیت ها، مستلزم کاری است که به دلیل نقش جنسیتی زنان به دوش ایشان می باشد. از آنجا که کارهای خانگی، هیچ گونه حقی را برای کسب درآمد مستقل برای زنان به وجود نیاورده است، زنان برای کسب درآمد مستقل باید در بیرون خانه هم کار کنند و یا اینکه در ازای کسب درآمد، به مردان وابسته شوند که چنین وضعیتی، زنان را در شرایط ناامنی قرار می دهد. در چنین شرایطی جز پیاده کردن تعالیم اسلام راهی باقی نمی ماند. طرح اجرت المثل که از سوی اسلام برای زنان در نظر گرفته شده است، مبین ارزشی است که اسلام بر زن و بهای کار او در گرفته است (باقری، 1390).

اشتغال زنان

یکی از مهم ترین معیارهای سنجش توسعه یافتگی کشور، میزان اهمیت و اعتباری است که در آن کشور به زنان داده می شود. توجه به زنان به عنوان نیروی فعال و سازنده بدون تردید در رسیدن به اهداف توسعه اقتصادی و افزایش کمی و کیفی نیروی کار جامعه بسیار موثر است. از آنجایی که در بررسی عوامل

موثر بر توسعه اقتصادی توجه نیروی انسانی و تخصص بسیار مهم است لذا پرداختن به اشتغال زنان و رابطه آن با توسعه نیز امری ضروری است.

اما حضور زنان در برخی مشاغل که بیشتر زنانه نامیده می شود از جمله معلمی، بهیاری و خدمت کاری در ادارات که در ادامه نقش های سنتی بدون مزد در خانه می باشد، تمرکزی بیشتری دارد که از کیفیت پایینی برخوردار می باشد. هم چنین دارای سطح دستمزدهای پایینتری نیز هستند لذا حضور زنان در این گونه مشاغل که آنان را به همان کارهایی که در فرهنگ سنتی در خانواده انجام داده است، می گمارند نه تنها هیچ راهکاری مناسبی برای مشارکت زنان ندارند بلکه آنان را عملاً از صحنه فعالیت اقتصادی دور نگه می دارد (سفیری، 1382).

به طور کلی، مشکلات و موانع اشتغال برای زنان مربوط به همه کشورها اعم از صنعتی و درحال توسعه می باشد، با این تفاوت که شدت و ضعف در آنها وجود دارد. بعضی عوامل مؤثرتر و بعضی دیگر تأثیر کم رنگ تری دارند. موانع غیر توسعه ای چون وضعیت فیزیولوژیک زنان و نظام شخصیتی آنان که از نظام فرهنگی و ارزش های جامعه نیز تأثیر می پذیرد در اکثر کشورها از مهم ترین موانع می باشد، و موانع توسعه ای که به ساختار کشور های در حال توسعه مربوط است و با توجه به شرایط خاص هر کشوری لزوم توجه بیشتری به رفع موانع تعیین می گردد (سفیری، 1382).

نتایج مشارکت زنان در اشتغال

در صورتیکه موانع اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی که بر سر راه زنان موجود می باشد، بر طرف شده و از طرف دولت در زمینه آموزش و کار زنان حمایت صورت گیرد بدون شک زنان همانند مردان میتوانند در توسعه جامعه نقش اساسی را داشته باشند. چند مورد که نتیجه کار زنان میتواند به دنبال داشته باشد عبارتند از:

1. اشتغال زنان به کارهای غیرخانگی از بار تکفل می کاهد و هرچه بار تکفل کمتر باشد، درآمد سرانه بیشتر می شود و یکی از شاخص های توسعه، میزان بار تکفل است.

2. افزایش اشتغال زنان، کاهش باروری و در نتیجه کاهش رشد جمعیت را به همراه دارد و درآمد سرانه را بالا می برد که موجب رشد و توسعه می شود.

3. با افزایش مشارکت زنان در اشتغال، دسترسی مادران به فرصت های آموزشی بیشتر شده و موجب تقویت حس استقلال و تأثیر آن در افزایش تصمیم گیری های زن در خانواده می شود.

4. در سطح روستا ها هر چه آموزش بیشتر باشد و تجزیه شغلی افزایش یابد زنان همراه با مردان در استفاده از تکنولوژی های جدید مربوط به کشاورزی و صنایع دستی، آموزش های لازم را ببینند، باعث رشد اقتصادی کشور خواهند شد.

5. در سطح شهرها هرچه زنان، تحصیلات عالی و تخصص داشته باشند و تخصص های لازم جهت کسب مشاغل بالاتر را کسب نمایند، شرایط بهتری در اقتصاد کشور ما ایجاد خواهد شد (امینی زاده 1384)

نتیجه گیری

در این تحقیق با استفاده از روش کتابخانه ای توصیفی تحلیلی چنین به آمده که یکی از معیارات سنجش توسعه یافتگی هر کشور اهمیت است که به نقش زنان در اقتصاد داده است هر چند مشارکت زنان در فعالیت های اقتصادی گسترده تر باشد به همان اندازه کشوره توسعه یافته تر به حساب می آید.

اشتغال زنان با موانع زیادی مواجه بوده از جمله موانع اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بیشتر بوده و یا زنان بیشتر به شغل معلمی، پرستاری شغل های که بیشتر ادامه همان شغل های که در جامعه سنتی به آن مصروف بود گمارده میشود و یا در موارد که تفاوت دستمزد بین مردان و زنان در جوامع موجود بوده، از جمله چالش های است که زنان با آن روبرو است.

مشارکت زنان در اشتغال موجب افزایش اشتغال بالارفتن تولید سرانه، دست یافتن مردان به فرصت های آموزشی و تقویت حس استقلال و تصمیم گیری، استفاده از تکنالوژی در کشاورزی و صنایع دستی موجب رشد اقتصاد و توسعه کشور میگردد.

دولت ها باید برای فراهم ساختن زمینه های اشتغال برای زنان برنامه های را روی کار گیرد از جمله فراهم ساختن فرصت های آموزشی و تخصصی برای بدست آوردن شغل های بهتر، حمایت از زنان شاغل، ایجاد شغل برای زنان، برنامه های که در از بین بردن موانع اجتماعی و فرهنگی به زنان کمک کند.

منابع و مأخذ

قرآن کریم

امینی زاده، محمد رضا (1384). جایگاه اخص و ممتاز زن، شرکت چاپ و نشر بین المللی وابسته به موسسات انتشارات امیر کبیر.

باقری، ش. (1390). ارزش افزوده کارخانه داری زنان و عوامل مؤثر بر آن، فصلنامه زن در توسعه و سیاست (پژوهش زنان) 9(3)، 89-109.

حکمت نیا، م. (1390). حقوق زن و خانواده، چاپ اول. سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.

سفیری، خدیجه، (1382). اشتغال زنان در توسعه رضایت شغلی و نوع مشاغل، مجموعه مقالات زنان؛ مشارکت و برنامه ریزی برای توسعه پایدار، (تهران: برگ زیتون) ص 167-168.